

ÇOCUKLARDA OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMA

Kitabın çocuğun zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimindeki etkileri herkes tarafından bilinmektedir. Özellikle, çocuğun dil gelişimine ve yaratıcılığına olan katkıları üzerine literatürde çok sayıda çalışma vardır. Çocuk-kitap ilişkisini bir süreç olarak ele aldığımızda, masallar okuyarak başlayan bebeklik, ilk adım olabilir. Sonraları kitap, çocuk için bir oyuncaktır, özellikle de renkli ve resimli kitaplar. Çocukların kitaplarla iletişime geçmesi sadece okuyarak olmaz, kitaplara dokunması ve sayfalarını karıştırması benimsemesi için çok önemlidir. 2 yaşından itibaren çocuk, tamamı resimlerden oluşan kitapları sever. Çocuk bu yaşlarda özellikle kitap sayfalarını çevirmekten hoşlanır. 3-4 yaş çocukları kendilerine resimli öykü kitaplarının okunmasını isterler. Özellikle hareketli, neşeli ve komik öykülerden hoşlanırlar. Bu yaşlardaki çocuk için kitap, yetişkinle arasında kurulan bir sohbet aracıdır. 6-9 yaşlar arasındaki çocuklar ise, hayal gücü gelişmiş, basit kavramları bilen ve anlayan bir dönemdedir. Hayalle gerçeği birbirinden ayıran çocuk, artık iyi ve kötü kavramlarını düşünmeye ve bu konuda yargıda bulunmaya başlar. Bu dönemde çocuk doğa, hayvan ve diğer insanları içine alan kısa ve bol resimli öykülerden ve resimli macera kitaplarından hoşlanır. 10-12 yaşlarında ise çocukların, gerçekliğe döndüğü, çevresinde görüp yaşayamayacakları şeyleri tanımak ve bilmek istediği görülür. Bu dönemde çocuğu, bulunduğu mekandan uzaklaştıran macera kitapları okuma alışkanlığının kazanılmasında önemli yer tutar. 12 yaşından sonra çocuklar, dünya ve Türk klasikleri ile tanıştırılabilir. Bu döneme kadar kitapla ilişki kurulmuşsa çocuk siz istemeseniz de okumaya devam eder.

Çocuklarının okuma alışkanlığı kazanması pek çok anne-babanın istediği bir durumdur. Bunun için bazı anne-babalar çeşitli yollara başvururlarken, bazıları hiçbir çaba göstermeden çocuğun "içinden gelmesini" beklerler. Oysa bu bekleyiş çoğu zaman boşunadır; çünkü doğru model, yüreklendirme ve pekiştirme olmadan çocuk, kitap okuma alışkanlığı geliştiremez. Gösterilen çabaların amacına ulaşması için en önemli nokta, anne-babanın bu konudaki değerleridir. Bilgiye değer veren anne-babaya sahip çocukların okuma alışkanlığı kazanması daha kolay olmaktadır; çünkü bu anne-babalar gündelik yaşamlarında bilgiye ulaşma çabası içinde olurlar. Bunun için de kitaplarla ilişki içindedirler. Bilgiye değer verme temeli üzerinde, anne babaların çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmalarını kolaylaştıracak tutum ve davranışları aşağıda ele alınmıştır;

- Çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında en önemli etmenlerden birisi, anne-babanın kitap okuyarak model olmasıdır. Kitap okumayan ama her gün saatlerce televizyon izleyen anne-babaya sahip bir çocuğun, kitap okuma alışkanlığı kazanmasını beklemek çok gerçekçi bir tutum değildir. Evde okuma atmosferinin olması; anne-babanın kitap okuması, okuma için gerekli sessiz ortamın olması, kitaplar ve yazarlarıyla ilgili sohbetlerin yapılması, kütüphanenin bulunması bu alışkanlığın kazanılmasında çok önemlidir.
- Eve günlük gazete almak, gazeteyi okumak model olma açısından önemlidir. Çocukların ilgisini çeken haber ve yazıları onlarla paylaşmak okumaya ilgiyi arttırabilir.
- Akşamları uyku öncesi çocuğa kitap okumak, okuma alışkanlığın kazandırılmasında önemlidir; çünkü yatağındaiken çocuğun dikkatini çeken uyarıların sayısı azdır ve çocuk, uykuya geçmeden önce anne ya da babasıyla birlikte olmaktan hoşlanır.
- Kitap okuma, çocuk için bir zorunluluk ya da bir görev haline getirilmemeli, hoşlanılan bir etkinlik olarak görülmelidir. Bunun için, önce anne-baba kitap okumaktan zevk almalıdır. Kitap okumayı zevkli hale getirmek için okunan kitaplardaki olaylar canlandırılabilir. Bu canlandırma sırasında herkesin bir kahramanı oynamasına, rol dağılımının çocuğa bırakılmasına dikkat edilmelidir. Diğer bir yol da, hikayenin resme dönüştürülmesidir. Resimler, çocuğun hayal gücünü arttırır. Ayrıca, çocuklarla birlikte kitaptaki resimlere bakarak öyküler yaratmak da çocuğa ilginç gelir ve kitapla ilişkisine katkıda bulunabilir.
- Aynı kitabı okuyup daha sonra kitap üzerinde çocukla tartışmak da çok önemlidir. Tartışırken çocuğu çok dikkatli bir biçimde dinlemek, yorumlarına saygı göstermek gerekir.

Tartışma soruları olarak; "*kitap sence neyi anlatıyor?*", "*kitaptan senin çıkardığın sonuç nedir?*", "*senin için kitabın en heyecan verici bölümü neresi?*", "*kitaptaki en etkileyici karakter hangisi?*", "*kitabın son bölümü daha farklı nasıl olabilirdi?*" vb. kullanılabilir.

- Anne-babanın kendi kitaplığının olması dışında, çocuk için de kitaplık oluşturmaları, bunun için belli aralıklarla çocukla birlikte kitap alışverişi yapmaları önem taşımaktadır. Kitapçıya her zaman kitap satın almak için gidilmeyebilir. Kitap satın alınmasa bile kitapçılara gitmek, kitapları incelemek, yeni çıkan kitaplara bakmak çocuğun kitap dünyası ile ilişkisini güçlendirebilir.
- Çocukla birlikte kitap fuarlarına gitmek, yazarlarla küçük söyleşiler yapmak, çocuğun adına kitaplar imzalatmak ve çocuğun yazarla iletişim kurmasını sağlamak yararlı olabilir.
- Televizyon ve bilgisayar oyunları gibi uyarıcıların yoğun olduğu etkinliklere çok uzun zaman dilimi ayırmak, kitap okuma gibi, uyarıcıların daha az olduğu ve dikkatin daha yoğun gerektiği etkinlikleri sürdürmede güçlükler yol açabilir. Bu nedenle, çocuğun televizyon ve bilgisayarla ilişkisinin sağlıklı olmasına dikkat etmek gerekir.

Kitap seçerken de dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlar;

- ❖ Kitapların çocuğun gelişimine uygun dil ve içeriği olmalıdır.
- ❖ Çocuğa öğüt ya da mesaj verme kaygısı taşımamalıdır.
- ❖ Çekici, sürükleyici ve eğlendirici kitaplar seçmelidir.
- ❖ Zavallı ve sürekli ezilen çocuk kahramanların olduğu kitaplar seçilmemelidir.

